

Rácz Gyöngyi Közösségi Központ

Újpesti Cigány Közösségi Ház

Felzárkózási programunkban azt foglalmaztuk meg, hogy mi, a társadalmi leszakadásban érintett csoport tagjai, mit tudunk megtenni azért, hogy a hátrányainkat csökkentsük, magunkat és gyermekeinket egyéneként és közösségként ennek érdekében fejlesszük. Ha ez nincs, nem valósulhat meg a tényleges felzárkóztatás, hiába próbál segítséget nyújtani az állam vagy bármely más adományozó, csak az érintettek aktív és szervezett részvételével lehet sikereket elérni. Felzárkózni kívánók csoportja alatt értjük azokat a szegénységgel, kirekesztődéssel, különböző devianciákkal és testi-lelki betegségekkel sújtott embereket, akik elszárást, akaratot, motivációt mutatnak a helyzetükből való kitörésre, hasznosan és együttműködve képesek felhasználni a számukra nyújtott segítséget. A program megfogalmazását, a közösség szervezését, valamint az önsegítéshez szükséges anyagi és emberi erőforrások előteremtését az Eötvös József Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság mint civil szervezet és az Újpesti Ci-

gány Nemzetiségi Önkormányzat mint a helyi közösség választott képviselője végzik közösen.

A programban kiemelten fontos a komplexitás, amely egyfelől jelenti az egy-egy résztvevő számára nyújtott sokoldalú szolgáltatásokat, másfelől azt, hogy a problémákkal sújtott család egésze számára kívánunk segítséget adni, nem csak egy tagjának. Az első szempont azért fontos, mert például ha egy gyereket segítünk abban, hogy javítson a tanulmányi eredményein, de nem kap mellé testi és lelki támogatást, nem változik az életmódja, akkor szinte bizonyosan csak átmeneti javulást sikerül elérni nála, a rá váró megmérettetésekben nem fog tudni helytállni. A második szempont pedig azért szükséges, mert ha egy családnak csak az egyik tagja kezd el fejlődni, akkor a többiek folyamatosan visszahúzzák, nagy valószínűséggel a változás ellen fognak hatni.

A közösséget teremtő törekvéseink azt a célt szolgálják, hogy a pozitív változásokat, a fejlődést támogató magatartások váljanak értékke, alapvető

normákká. Szeretnénk elérni, hogy ne csak vezetői fegyelmeléssel, hanem a közösség önszabályozó működésével is stabilizáljuk és fenntarthatóvá tegyük programunkat. Ennek kiemelt jelentősége van, hiszen általános tapasztalata a területen működő civil szervezeteknek, hogy a célcsoport tagjai nem ismerik fel automatikusan az érdekeikben tett kezdeményezéseket. Gyakran ők okozzák a legtöbb problémát, gördítenek leküzdhetetlen akadályokat a programok elé.

Jelenlegi célunk az Újpesti Cigány Közösségi Ház további bővítése, ahol programjaink nemzetiségi hovatartozástól függetlenül elérhetőek mindenki számára, aki érintett a megfigalmazott problémákban, és hajlandó azok megoldásáért aktívan együttműködni a közösséggel.

Tevékenységeink

- Tanoda
- Újpesti Cigány Helytörténeti Gyűjtemény

- Tánc
- Jogi és szociális tanácsadás
- Felnőttképzés: általános és középiskolai végzettség megszerzésének segítése, szervezése; átképzési programok szervezése
- Művészeti, kulturális és ismeretterjesztő programok szervezése
- Cigány könyvtár létrehozása

Koncepció

Az Újpesti Cigány Helytörténeti Gyűjtemény – amely Magyarországon egyedülálló módon, elsőként mutatja be a város történetét az alapítása óta itt élő cigány családok életén keresztül – adja a közösségi alapot, a befogadó közeg minőségi ábrázolását. A „külső” történészi szakvélemény szerint: „európai színvonalon, rendkívül gazdag képi és írásos anyaggal”. Az ebből készült tárlat, fényképek, leírások, tárgyak kiállítása határozza meg a Ház szellemiségét, ivódik az itt tanuló, sportoló vagy más közösségi programon részt vevő gyerekek és felnőttek

tudatába, lelkébe. A Tanodába érkező tanulási és magatartás-problémákkal küzdő gyerekeket egyéni és csoportos oktatás keretében segítjük, hogy az iskolában jobban teljesítsenek, több sikerélményük legyen, közben családjaik történetén keresztül megismerik a városuk történetét, felkeltjük az érdeklődésüket a múlt megismerése iránt.

Felkínáljuk számukra a sportolási lehetőségeket, amelynek keretében a sportpedagógia eszközeivel szoktatjuk rendszerességre, fegyelemre, kitartásra és bajtársiasságra őket. Megtanítjuk az etikus küzdelem szabályait, felkészítjük őket a győzelem és a vereség feldolgozására. Szüleiket és felnőtt rokonaikat bevonjuk a Ház életébe, a gyerekek tanulmányi fejlődését bemutató rendezvények, sportversenyek, kulturális programok szervezésébe, jogi és szociális tanácsadást, felnőttképzést, szakmai átképezéseket biztosítunk számukra. Ha kapacitásunk engedi, akkor a sportolási lehetőséget is megnyitjuk számukra.

Művészeti, kulturális és ismeretterjesztő programokat szervezünk a

hozzánk járó és irántunk érdeklődő családok számára, melyekkel egyrészt pótoljuk az anyagi okok miatt elérhetetlen minőségi szabadidős tevékenységeket, másrészt ezzel is népszerűsítjük a Házat. Programjainkkal szeretnénk kitölteni a gyerekek iskolán kívüli idejének döntő részét, hogy kifárasztuk, lekössük őket. A fejlesztésük mellett fontos cél, hogy ne az utcán, ellenőrizetlen körülmények között töltsék szabadidejüket, ahol kiszolgáltatottá válnak kortársaik és a helyzetüket kihasználni akaró felnőttek számára.

Minőségi környezet kialakításán fáradozunk, amelyben a gyerekek megszokják az igényesen kialakított helyiségek, eszközök és programok színvonalát, megtanulják értékelni mindezt. Célunk, hogy a leghátrányosabb gyermekeknek, felnőtteknek a legszebb környezetben a legrátermettebb pedagógusokkal, művelődésszervezőkkel, edzőkkel tudjunk folyamatos, minőségi munkát végezni.

Békés Bence

Modern cigány könyvtár

Cigány tematikájú könyv- és kéziratár létrehozását tervezik

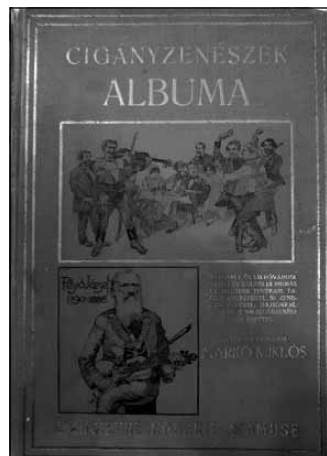
A kutatók és a nagyközönség számára is elérhető könyv-, folyóirat-, kézirat- és egyéb kisnyomtatvány-gyűjtemény alapjait tették le adományozók, a téma iránt elkötelezett közéleti emberek, művészek Budapesten a Rácz Gyöngyi Közösségi Központban. Molnár István Gábort mint az egyik adományozót kérdeztük a cigány könyvtár létrehozásával kapcsolatban.

Váradi Áron: – *Milyen indíttatásból gondoltál a könyvtár létrehozására?*

Molnár István Gábor: – Az ötletet sokan sokféleképpen kitalálták már előttünk. Helyesen. A cigányság kulturális és szellemi, művészeti alapintézményeinek tervezése, vágya az első generáció cigány értelmiségének megfogalmazásában is megvolt, megvan a mai napig. Édesanyám négy éve elhunyt, ő a hetvenes évek elejétől gyűjtötte, bár nem módszeresen, a cigányokról szóló könyveket. Volt idő, amikor a korabeli újságokból is kivágta a cikkeket. Akkurátusan tollal ráírva a dátumot. Így halála után rám maradt több száz könyv, és ami még érdekesebb, több száz különböző kézirat, levél és tanulmány, feljegyzés formájában. Már életében is megfogalmazódott benne, hogy a köz számára elérhetővé lehetne tenni ezt az anyagot, esetleg továbbfejleszteni. Mi magunk pedig, látva azt, hogy mennyien állnak mellénk, továbbléptünk és elkezdtük a környező országokból összegyűjteni a cigány tematikus könyveket. Így jutottunk el Németországba, pontosabban Heidelbergbe a német romák és szintik dokumentum- és kulturális központjába, vagy Romániába, Craiovába, ahol szintén felkerestük a cigány szervezeteket. Folyamatosan járjuk a magyarországi megyék székhelyeit, és megpróbálunk fellelni helyi, regionális anyagokat.

– *Jelenleg miből áll a könyvtár állománya?*

– Elsődlegesen a magyar nyelvű és magyarországi kiadású, cigány tematikájú dokumentumok; a könyvtár állományához tartozó kiadványok messze túlnyomó többsége ebből fakadóan magyar, illetve kisebb számban – Magyarországon megjelent – cigány nyelvű anyag. Mindezekben túlmenően azonban angol, német, szlovák, görög, francia, cseh nyelvű könyvek is helyet kaptak a gyűjteményben. A roma könyvtár állományához jelenleg több mint kétezer különböző könyv, számos egyéb dokumentum, valamint folyóirat tartozik. A gyűjtemény bő nyolcszáz feldolgozott könyve – a folyóiratok nélkül – százötvenezer oldal. Az állomány gerincét az elmúlt közel négy évtizedben kiadott, cigányokról szóló, tudományos szakmunkák jelentik, de ezek mellett igen jelentős

számban vannak a gyűjteményben cigány szerzőktől származó, illetve a cigányságról szóló szépirodalmi művek is. A hazai cigány vers- és prózaírodalom minden fontos alkotójának – például Csemer Géza, Choli Daróczi József, Holdosi József, Jónás Tamás, Kovács József Hontalan, Lakatos Menyhért, Nagy Gusztáv, Orsós Jakab, Osztójkán Béla – művei megtalálhatók; számos esetben dedikált kötetekként. Kifejezetten jelentős a Kárpát-medencei cigánykutatás valóban minőségi szerzőinek jelenléte a gyűjteményben; bizonyos szerzők, például Diósi Ágnes, Kemény István, Nagy Pál, Szuhay Péter, és tudományos műhelyek, pl. a Kemény-iskola esetében pedig gyakorlatilag teljesnek tekinthető. A roma könyvtár tartalmaz minden, Magyarországon megjelent cigányokról szóló forráskiadványt; ezek együttes oldalszáma: 4577

oldal. A gyűjtemény kiemelten értékes részei továbbá a hazai megjelenésű, cigány tematikájú kiadványsorozatok. Ezek közül a legfontosabbak: a szekszárdi székhelyű, egykori Romológiai Kutatóintézet két sorozata, a (1) *Studia Minoritatum* és a (2) *Romológiai Kutatóintézet Közleményei*; a már ugyancsak megszűnt Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Programiroda/Közalapítvány (3) *Cigánynak lenni Magyarországon* sorozatcím alatt kiadott jelentései; a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatócsoportjának (4) *Ciganisztikai Tanulmányok* sorozata; valamint egyedüli, máig létező kiadványsorozatként a Magyar Néprajzi Társaság által gondozott (5) *Cigány Néprajzi Tanulmányok*. E sorozatok összesen 61 kötetének teljes oldalszáma: 11 956 oldal.

– Kik adták össze az anyagot?

– Landauer Attila kisebbségkutató az induló köteteket megduplázta, kiegészítette. Jónás Judit színművésznő a prózai és szépirodalmi részt adta hozzá, majdhogynem hiánytalanul. Nagy Pál történész tudományos anyaggal egészítette ki a gyűjteményt. Zsigó Jenő, a Roma Parlament volt elnöke is jelentős kötetekkel és az Amaro Drom c. újság bekötött számaival járult hozzá. Csóka János Pál, a Fővárosi Roma Önkormányzat elnöke hetven kötettel, Kathy Horváth Lajos, a FROKK igazgatója húsz kötettel gyarapította a könyvtárt. Kalla Éva és Szuhay Péter muzeológustól, Orsós Anna tanszékvezetőtől és Varga Ilona rádiós újságírótól is kaptunk anyagot. Raduly István, az OM nyugalmazott osztályvezetője jelentős archív kézirat-dokumentumgyűjteményt bocsátott rendelkezésünkre. Újpest Önkormányzatától pályázaton nyertünk kétszázezer forintot állománygyarapításra, amellyel végigjártuk a kiadókat és megvásároltuk az elérhető köteteket. Így lett kettőezer különböző, ha a duplumokat számoljuk, több mint ötezer kötet. Ha máshol is van ilyen kezdeményezés, a dupla példányok

– egymás közti – cseréjével fejleszthetnénk a társkönyvtárak állományait. Akár egy kisebbfajta hálózat is kialakulhat. A kollégám által digitálisan feldolgozott könyvészeti adatok, mint: ISBN, szerző, kiadó, cím, rövid tartalom, szintén átadhatók, nem kéne újra jókora munkával begépelni.

– *Mik a további tervek?*

– Szeretnénk egy mindenki számára elérhető modern cigány könyvtárat. Úgy értem, hogy az érdeklődő, akár kutató számára interneten megnézhető állományt érdeklődési köre szerint szűrni tudja, és ha eljön, fizikálisan is egyben lássa át a néprajzból, történelemből, nyelvből, szépirodalomból megjelent, valamint a kéziratban hozzá fellelhető anyagot. Természetesen folyamatosan gyűjtjük, elfogadunk és vásárolunk hozzá. A kereskedelmi forgalomba nem került, kis példányszámban kiadott köteteket elég nehéz fellelni, aki tud kallódó könyvről, esetleg komplett anyagokról, kérem, hogy jelezze felénk. Jó lenne, ha jönne egy új generáció, akik a megfelelő szakmai felkészültség mellett alázattal állnának hozzá a különböző tudományterületekhez. Havonta vagy kéthetente szellemi műhely is működhetne, ahol az érdeklődők és kutatók ki-cserélhetnék tapasztalataikat.

